

п. Ігор Бриндак, викладач ДДС

Як ви думаєте, дорогі читачі, чи може художній роман, або ж художній фільм, врятувати життя людині? Виявляється, що може. І про це буде наша розповідь, а конкретніше – про стрічку англійського режисера Клайва Доннера «Пурпуровий первоцвіт», яка є екранізацією однойменного роману угорської письменниці Емми Орці.

Отож спочатку була книжка: у 1905 році письменниця Емма Орці (1868-1947) видала роман під назвою «Пурпуровий первоцвіт». У 1934-му режисер Гарольд Янг зняв однойменний фільм, завдяки якому цей роман набрав великої популярності. Після того було ще шість екранізацій. Найкращою серед них і найбільш відомою стала стрічка Клайва Доннера, яка вийшла у 1982 році з Ентоні Ендрюсом у головній ролі. Їй якраз і присвячена ця публікація.

Однак перед тим, як звернутись до цього фільму, варто пригадати, які наслідки мав роман, і його перші екранізації. Отож одним із шанувальників творчості Орці був шотландський священик Дональд Кескі. В роки Другої світової війни він нелегально прибув на територію окупованої Франції і допоміг звідти втекти близько двом тисячам євреїв та іншим людям, яких переслідували нацисти. Після війни Кескі опублікував книгу спогадів під назвою «Тартановий первоцвіт» як своєрідну алюзію до роману Орці і тим самим намагався показати, що саме цей твір спонукав його до героїчної акції. Шведський дипломат Харальд Едельстам (1913-1989) організував подібну акцію в окупованій нацистами Норвегії. Весь цей період він діяв під псевдонімом «Чорний Первоцвіт». Вже сама назва говорить, що наштовхнуло його на цю справу. У 1973 році Едельстам врятував багатьох людей, які рятувалися від заворушень у Чилі. Шанувальником творчості Орці був ще один шведський дипломат Рауль Валенберг (1912-1952), який допомагав уникнути смерті угорським євреям. Отже, як бачимо, що «Пурпуровий первоцвіт», як роман, так фільм спонукав своїх шанувальників до врятування великої кількості людських життів. Вже тільки цей факт мав би зацікавити нас переглянути цю стрічку. А тепер перейдемо до фільму Клайва Доннера.

Отож Париж, 1792 рік. У розпалі Велика французька революція. Всюди шаленіє революційний терор. Постійно працює гільйотина. Суди відправляють на гільйотину навіть дітей. Але знаходиться група людей, яка кидає виклик репресивній машині. Ці

люди називають себе «Лігою пурпурового первоцвіту». Вони у різний спосіб влаштовують втечі в'язнів, засуджених на смерть, та нелегально переправляють їх до Англії. Очолює цю Лігу чоловік, який діє під псевдонімом Пурпуровий Первоцвіт. Влада робить всі можливі спроби, щоб його вирахувати і спіймати. Але це виявляється дуже непросто, бо ніхто не знає справжнього імені цього чоловіка, і ніхто не бачив його обличчя. Адже Пурпуровий Первоцвіт дуже мистецьки вміє змінювати свою зовнішність. І тільки друзі з Ліги знають, що за цим псевдонімом ховається англієць Персіваль Блекні, якого оточуючі вважають диваком, а можливо, навіть і не зовсім розумним.

Фільм «Пурпуровий первоцвіт» є однією з небагатьох стрічок, які розвінчують міф про так звану Велику французьку революцію (1789-1799). Цю подію прийнято возвеличувати. На жаль, реальність була дуже далекою від цього возвеличення. Ніякою свободою, рівністю і братерством не пахло. І за одне необережне слово можна було опинитися у в'язниці, а навіть на гільйотині. Правда, у фільмі є одне упущення. Дивлячись його, можна подумати, що революційний терор був спрямований в основному проти аристократії. Насправді найчастіше жертвами ставали селяни. Тільки в одному регіоні Вандея було винищено за одними даними 120000, за іншими – близько півмільйона населення. І тут настав час сказати хоча б кілька слів про реальних героїв, бо все ж таки і Персіваль Блекні, і створена ним «Ліга пурпурового первоцвіту» – це вигадані персонажі. Але були і реальні. І діяли вони у різних місцях Франції, але найбільше – саме у Вандеї. Там селяни об'єдналися і створили Католицьку королівську армію (ККА). Вони вели партизанські дії проти урядових військ, нападали на в'язниці і визволяли в'язнів, повертали назад конфісковані хлібні запаси. ККА так і не вдалося знищити цілковито, хоча й вони зазнали великих втрат. І аж в часи Наполеона, який дав свободу Католицькій Церкві і проголосив амністію, повстанці склали зброю.

Тепер настав час згадати і за релігійний момент цієї історії. Бо якраз Велика французька революція відзначалася антиклерикальним характером. Вона започаткувала процес усунення християнства із публічного життя. Пізніше це переросло у дехристиянізацію, а далі у звичайний терор як і проти Церкви, так і проти всіх, кого влада вважала підозрілим. Великою мірою сучасна секуляризація західного світу, яка часами проникає і в нашу державу, є спадщиною цієї революції. Тому і не дивно, що цією подією прийнято так сильно захоплюватися. І тут варто вказати, що борці проти революційного терору в першу чергу виступали з позицій захисту Церкви і християнських вартостей. Тому вандейські повстанці себе називали Католицька королівська армія, а на своєму прапорі помістили зображення Серця Христового.

Тепер повернемося до фільму. Деякі коментатори називають Пурпурового Первоцвіта Робін Гудом для аристократів. Це не зовсім так, бо показано, що він рятує не тільки представників аристократичних родин. Зокрема він врятував брата своєї майбутньої нареченої Маргарити, який був із простої родини (це сталося ще до знайомства Персіваля з Маргаритою). Більше того, він його захистив не від гільйотини, а від найманців Маркіза де Сан-Сіра, який якраз і був аристократом. Тому насправді Персівалем керували не якісь класові інтереси, а просто християнська любов до ближнього.

І ще один важливий момент у фільмі. Як вже вище згадувалось, сам Блекні часто був об'єктом насмішок з боку оточуючого середовища. Хтось вважав його боягузом, а хтось диваком, хтось навіть не сповна розуму. А насправді цей чоловік, ризикуючи життям, рятував інших людей. Це повинно нас навчити, що не потрібно робити про людей

передчасних висновків. При перегляді цього фільму слід врахувати, що коли показують життя французів у період революції, то показують дехристиянізоване суспільство. Це означає, що не всі вчинки, які роблять деякі персонажі фільму, навіть якщо ці люди показані як позитивні герої, є прикладом для наслідування.

Ще одна важлива річ, яка висвітлена у «Пурпуровому первоцвіті», – це зміна мислення. Зокрема показано, як Сент-Жюст (брат Маргарити) спочатку підтримував революційні порядки і навіть був причетний до терору. Але коли зрозумів, що переслідують ні в чому не винних людей, став допомагати Пурпуровому Первоцвіту. Це повинні пам'ятати і ми. Будь-яка система, яка схвалює вбивство невинних чи за класовою ознакою, чи за расовою, чи за національною, або виступає за вбивство ненароджених дітей, – не заслуговує, щоб її підтримували. Подібне можемо сказати й про сучасну гендерну ідеологію, прихильники якої за нібито благородними гаслами рівності людей і свободи самовираження насправді приховують свою тоталітарну сутність і готові, як це ми вже бачимо у деяких країнах, силою нав'язувати власний світогляд і навіть жорстоко переслідувати незгодних – в першу чергу побожних християн.

Отже, як бачимо, фільм «Пурпуровий первоцвіт» із врахування окремих зауваг дає багато позитивного матеріалу. Тому хочеться побажати приємного перегляду.

Ігор БРИНДАК. Первоцвіт, який рятував людські життя // СЛОВО № 2 (70) 2017